

SEVGİ SOYSAL • Bakmak

Bilgi Yayınevi, 1977-1981-1986 (3 baskı)

İletişim Yayınları 973 • Sevgi Soysal Bütün Eserleri 7

ISBN-13: 978-975-05-0213-2

© 2004 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-3. Baskı 2004-2016, İstanbul

4. Baskı 2019, İstanbul

KAPAK Bülent Erkmen

KAPAK FOTOĞRAFI Adnan Kazmaoğlu

UYGULAMA Hasan Deniz

DÜZELTİ Mine Kazmaoğlu

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SEVGİ SOYSAL

Bakmak

SEVGİ SOYSAL 30 Eylül 1936'da İstanbul'da doğdu. Aslen Selanikli mimar-bürokrat bir babayla Alman bir annenin, altı çocuğundan üçüncüsü olarak büyüyen Sevgi Yenen, 1952'de Ankara Kız Lisesi'ni bitirdi. Bir süre Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde arkeoloji okudu. 1956 yılında şair ve çevirmen Özdemir Nutku ile evlendi, birlikte Almanya'ya gittiler. Göttingen Üniversitesi'nde arkeoloji ve tiyatro derslerini izledi (1956-57). 1958'de Türkiye'ye döndü ve Korkut adını verdikleri bir oğlu oldu. Ankara'da Alman Kültür Merkezi ve İrtibat Bürosu'nda ve Ankara Radyosu'nda çalıştı (1960-61). Bu dönemde, toplum karşısında bireyin tedirginliğini öne çıkaran “yeni gerçekçilik” akımından izler taşıyan öykü ve yazıları *Dost*, *Yelken*, *Ataç*, *Yeditepe* ve *Değişim* dergilerinde yayımlandı (1960-64). 1961'de Ankara Meydan Sahnesi'nde Haldun Dormen'in yönettiği “Zafer Madalyası” adlı oyunda tek kadın rolünü oynadı. İlk öykü kitabı *Tutkulu Perçem*, 1962 yılında yayımlandı. 1965'te “Zafer Madalyası” oyununda tanıştığı Başar Sabuncu ile evlendi. Aynı yıl TRT'de program uzmanı olarak çalışmaya başladı. 1965-69 yılları arasında *Papirüs* ve *Yeni Dergi*'de öyküleri yayımlandı. Bu arada tezini vererek arkeoloji diplomasını aldı. 1968'de teyzesi Rosel'in kişiliğinden yola çıkarak, birbirine bağlı öykülerden oluşan *Tante Rosa'yı* yazdı. 1970'te kadın-erkek ilişkisi ve evlilik temasını işlediği ilk romanı *Yürümek*'le TRT Sanat Ödülleri Yarışması Başarı Ödülü'nü kazandı.

12 Mart, Sevgi Soysal'ın hayatı ve yazarlığı üzerinde derin izler bırakan bir dönem oldu. *Yürümek*, müstehcenlik gerekçesiyle toplatıldı ve Sevgi Soysal, kısa bir tutukluluk sürecinin ardından TRT'den ayrılmak zorunda kaldı. Anayasa Profesörü Mümtaz Soysal'la, Soysal'ın komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklu kaldığı Mamak Cezaevi'nde evlendi. Siyasal nedenlerle tekrar tutuklandı ve sekiz ay Yıldırım Bölge'de, iki buçuk ay da sürgüne gönderildiği Adana'da kaldı. Cezaevinde yazdığı *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* adlı romanıyla 1974 yılında Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. Kızları Defne Aralık 1973'te, Funda ise Mart 1975'te doğdu. Adana'da sürgünde bulunan bir kadının başından geçen olaylar etrafında 12 Mart'ı eleştirdiği romanı *Şafak*, 1975'te yayımlandı. Bu dönemde Anka Haber Ajansı ve İşçi Kültür Derneği'nin kuruluşunda rol aldı. Politika gazetesinde tefrika edilen cezaevi anıları *Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu* başlığıyla kitaplaştırıldı (1976).

Yakalandığı kanser hastalığı nedeniyle 1975 sonbaharında bir göğsü alındı. Hastalık izlenimlerini ve 12 Mart sonrası değişimi anlatan öykülerini topladığı *Barış Adlı Çocuk*, 1976'da yayımlandı. Eylül 1976'da bir ameliyat daha geçirdi ve tedavi için eşyle birlikte Londra'ya gitti. Üzerinde çalıştığı son romanı *Hoş Geldin Ölüm'ü* tamamlayamadan, 22 Kasım 1976'da İstanbul'da öldü. *Politika* gazetesine yazdığı yazılar *Bakmak* (1977), *Yeni Ortam* ve *Yenigün* gazetelerinde yayımlanan yazıları Türkiye'nin *Kalbi*, *Kabul Günleri* (2014) adlı kitaplarda toplandı. 1964-1971 arası TRT'de çalıştığı dönemde kaleme aldığı radyo oyunları ve radyoculuk üzerine yazıları *Venüslü Kadınların Serüvenleri* adıyla yayımlandı (2017). Sevgi Soysal'ın kitaplarına girmemiş hikâye, çeviri, eleştiri yazısı gibi edebi metinleriyle kendisiyle yapılmış söyleşi ve soruşturmalardan oluşan kitabı *Tekliğin Türküsü* de 2018 yılında yayımlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

Sadece Bakmaya Karşı / YILDIRIM TÜRKER	7
İyi aile gazeteciliği	13
Oligarşi kim?	17
Az dinamit – Demirel’in elinden olsun!	21
“Her Türk evine bir bayrak gerek”	25
Yedi, sekiz, dokuz – Yunan – domuz	29
Ankara’nın taşı deme durmaz gözüümün yaşı	32
“Bu kevgirde mi durulanır aşk makarnaları?”	35
Bamsibeyrek milliyetçiliği	40
Emektir sevmek	44
“Seni uzaktan sevmek aşkların en güzeli”	48
Sermayeden yana mısın Türk’sün, Emekten yana mısın, sürün	52
Ormana bakmaktan ağacı kaptırmak	56
Miting mi, geçit mi?	60
Rareyle Calacula Damburleyli	64
Bir zemberek gibi her yıl	68
Sokağa çıkanın paçası çamurlanır	71
Anası bellenenler günü	75

<i>Faşizm ve gençlik</i>	79
<i>Dum dum keyif</i>	83
<i>Paralar cebe kadınlar eve</i>	87
<i>Cemaziyelevvel 19 Bayramı</i>	91
<i>Hedefimiz Ergenekon – Zehra Konfeksiyon</i>	95
<i>Şimdiki çocuklar bayramsız</i>	99
<i>O erkek bu erkek – Asıl erkek anaları</i>	103
<i>Sünnet çocukları</i>	107
<i>Yılbaşı hindileri</i>	110
<i>Bakmak</i>	113
<i>“Türk” var, “Türk” var</i>	117
<i>Gerçeği yazmak</i>	121
<i>TRT dosyası ya da ölmüş bir kurumun evrak-ı metrûkesi</i>	125
<i>Özerklik ruhuna fatiha</i>	128
<i>Çıkamaz sokak</i>	131
<i>Dur, dur, şimdi gol girecek!</i>	135
<i>İnsan sevdiğini kapatır</i>	139
<i>Nereye Payidar, nereye?</i>	143
<i>Şefkatli toplumun canavar anası</i>	146
<i>Anayurt – Kakayurt</i>	150
<i>Hüküm giyen çocuklar</i>	153
<i>Tedhişçi İsrail</i>	157
<i>Engelli koşu</i>	161
<i>Bırak aba dövecek</i>	165
<i>Paşaların paşası</i>	168
<i>Karabatak sever sol</i>	171
<i>Evet isyan!</i>	174
<i>Yarış atları</i>	178

SADECE BAKMAYA KARŞI

YILDIRIM TÜRKER

Sevgi Soysal'ı anmak, ölümlü dünyaya yazıklanmanın, doymadığıının ardından çaresiz bir özlemlle kavrulmanın ötesinde bir hisle dolduruyor beni. Tam da kendi serüvenine yaraşır bir telaşla çekip gidivermiş bu çapkın kadını hatırladıkça içim içime sığmıyor. Birden çok gençmişim gibi, mucizeler saçımı okşuyormuş gibi, özgürlükten nefesim daralmış da başım dönüyormuş gibi bir his. Oturmuş bu yazıtı yazarken de yüzümün kızarması pahasına gerekçeler arıyorum. Erken gitmişler için insan ancak kişisel serüvenini yazabilir, diyorum. Kaderin çarmıha geriverdiği o kendi sözü olan insanlar için sana yaşattıklarından ötesini söylemek günah. Utanmamaya çalışıyorum.

Sevgi Soysal, ilkgençliğimde dünyayla arama gerili; şefkatle harenlenmiş bir zekâ, isyankâr bir neşe, kül yutmaz bir duruştan dokunmuş bir töldü. Tam da bombaların saatinde. O en gürlütülü demini yaşayan; öfkeli, üstü başı darmadağınık Ankara'nın üstüne gerilivermiş bir tül.

Sevgi Nutku, ‘Tutkulu Perçem’di; Sevgi Sabuncu, ‘Tante Rosa’, Sevgi Soysal, ‘Yürümek’. Bu isimleri birleştirebildiğim, zaten kendime büyümlü bir yazar bulmuştum. Sonradan hep, belki de bir isim sahibi olmayı pek boğucu buluyordu; kendi isminden kolay vazgeçebilecek kadar tenezzülsüzdü, dedim kendime. Dünya karşısında kendini öyle okumuştı belki de. Sakar, muzip, hep acemi bir savaşçı olarak. Tante Rosa, benim için de hep Sevgi Soysal’ın ta kendisi oldu. Sevgi Soysal’ın kendini okuduğu hali. Benim yazarın yazısıyla ilişkilendim nokta.

Tante Rosa’nın kimi eleştirmenlerce fazla yabancı, tercüme kokulu bulunmasının gerekçesi Rosa’nın ve hikâyenin Alman olmasıydı. Bu o dönem, puro içmek gibi bir şeydi. Ama asıl yabancı bulunan Sevgi’nin kendisiydi. Bir geleneğe sığınmadan bambaşka bir sentaksa çalışıyordu. Tekinsiz bir duruşun hikâyesini anlatıyordu. Patlamalı bir kahkahaydı, kurulu olana karşı. Nerden bakılsa gem vurulamayacak bir özgürlük çabasını anlatıyordu. Genel geçer dili bir türlü öğrenemeyen bir kadının kendini hayata tercüme etmesinin hikâyesiydi. Gülünç ama kahramancaydı. Kahramanı yenik ama muzafferdi. Son yolculuğunda, kompartımanında karşısına dikiliveren gençliğiyle konuşmasını hiç unutmadım:

“Acımadan, hoşgörü nedir bilmeden bakıyordu yeni Rosa:

– Senin bir ağaç gibi, bir kedi gibi, bir kanarya gibi, bir koltuk gibi, bir kâğıt gibi, bir perde gibi, bir giysi gibi, bir kalem gibi, bir şapka gibi, kuruyuverdiğin, uyuzlaşuverdiğin, ötmeyiverdiğin, yırtılıverdiğin, yıkılıverdiğin, eskiyiverdiğin, aşınıverdiğin, bitiverdiğin, uçuverdiğin, demektir bu. Ancak bir ağaç kuruyuverir, bir ev yıkılıverir, bir makina duruverir, bir pabuç aşınıverir, ansızın bu anlaşılıverir ve hiç önemli değildir bu. Öncesiz ve sonrası, bağlantısız ve belgesiz tükeniver-

mek bir ağacın, bir evin, bir pabucun hakkıdır. Bir insanın, bir insanın ama, bir Rosa'nın niçin eskidiğini bilmem gerek, yeni Rosa'yı bunun üstüne kurmam gerek.

Rosa, bir çocuk gibi küskün,

– Sen bir otomobil misin, bir çamaşır makinası mısın, bir elektrik süpürgesi misin ki senden bir önceki modelin bozukluklarından sıyrılmış olarak piyasaya sürülmek istiyorsun?”

Kendini ve kimseyi sabitleyecek kadar ciddiye almadan; romanı, hikâyeyi, denemeyi deniyor, olağanüstü bilgi işi bir tevazuyla aramızda geziniyordu. Işık saçan güzelliğiyle birkaç kez sokakta karşılaştığım Sevgi Soysal.

Bir keresinde benim de katkılarımla onu ODTÜ'ye, Brecht üstüne bir konuşma yapmaya davet ettiğimizi hatırlıyorum. Hafızam oyuncudur, ama galiba uzun bir boykottan yeni çıkmıştık. Sevgi, kavuniçiye bakan saçları ve koskocaman çantasıyla çıkageldi. Usulca kürsüye ilişti. Çantasının içindeki bir yığın kitabı masanın üstüne dizdi. Kimseyi ezmeyen bir tevazuyla, Brecht'i anlatmaya kalkışmanın yüklenemeyeceği bir iddia olduğunu, ancak onunla tanışmaya birlikte başlayabileceğimizi söyleyerek giriş yaptı. Daha sonra yıllarca okuyarak Brecht hakkında edindiğim bütün bilgiyi, o gün ondan dinlediklerim üstüne inşa ettim.

Oysa keskin birer bıçak gibi ışıldayan bir anfi dolusu çocuk, burjuvazinin bütün gizli-açık kodlamalarını kazımaya kararlıydı. Brecht'in puro içmesi, burjuva yönelimleri olduğunun bir kanıtıydı sözgelimi. Yakışık almıyordu. Sevgi Soysal, sevecen bir gülümsemeyle önündeki kitap yığınına gösterdi. Brecht'in bütün eserleri, önündeydi. “Bize bu kadar eser bırakmış. Var-sın puro içsin” dedi. Çıkarken kapıda durup büyük bir hayranlıkla gözlerinin içine baktım. Düşünüyorum da, beni görmesini bu kadar arzuladığım pek az insan olmuş hayatımda.

Sevgi Soysal, Yenişehir’de Bir Öğle Vakti ve başeseri Şafak’la romanda, cazibesi kırılğanlığında okunan bir serüven oluşturdu. Daha sonra yayınlanan Barış Adlı Çocuk’ta kısa hikâyeyi büyük edebiyat yapan o güçlü zarafet vardı. Zarafetin büyü. Onun edebiyatla ilişkisinde sözünü ettiğim bu çok zor varılır zarafetin, yazarlığının anahtarı olduğuna inanırım. Bir yüzleşmeyi, bir kırılmayı, bir ufalanmayı, bir bırakıp gitmeyi anlatırken yalnız edebiyatın diliyle halledilebilecek benzersiz bir incelik.

Sanki dünyanın da çocukluğunu yaşadığı günlerdi. Sanki her şey belirsiz bir ufuk çizgisinin berisinde ilk olarak tartışılıyor. Sevgi Soysal, bir söyleşisinde, “Önceki kuşağın yazdıklarına, özlerinden çok biçimlerinin cılızlığı açısından karşı çıkmak istedik... Biçimlerin tekdüzeliği, anlatımlarında sadelik adına katlandıkları sıklık, bütün gerçeklik çabalarına karşılık, yaşamayan bir örnek kişiler yaratmaya götürüyordu kendilerini. Kişiyi yeniden ele alıp yeni baştan yaratmak gerekiyordu bu durumda” der. Gerçekten de yazısında kişilerini bambaşka bir gerilim hattına yerleştiriyor, sıradan olanda üreyen faşizmi anlatmaya çalışıyordu.

Yakıcı bir mizah duygusuna sahipti. Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu’nda yarattığı 12 Mart groteskinde de, benzersiz bir mizah kalesinin ardında, yaralanmayı ve kurban olmayı reddeden bir varoluş biçimini yansıttı.

Politika gazetesini öncelikle onun yazılarını okuyabilmek için aldığımı hatırlıyorum bir de. Daha sonra Bakmak adı altında derleyeceği siyasi deneme yazıları, onun öldüğü yaşa geldiğimde gazete yazarı olmaya kalkmamın belki en önemli nedenidir.

Şimdi, ilk baskısı 1977 yılında yayınlanmış olan bu benzersiz küçük kitabın önsözünü yazma hakkı bana verildiği için nerdeyse otuz yıl önceki karşılaşmamızda hissettiğim heyecanı yaşıyorum. Beni görmesi için tir tir titreyerek önüne dikildiğim o gün yaşadığımı.

Sevgi Soysal, gündeliğin, güncelin, popülerin, medyanın bütün hayatımıza kasteden diliyle didişiyordu o kısacık yazılarında. Zekânın ve mizahın gücüyle. Bugün oturup bu yazıları okurken, memleketimizin şu otuz yıl içinde ne kadar az değişmişliğinden çok, kanımca, Sevgi Soysal'ın bakışının hâlâ ne kadar genç ve kışkırtıcı olduğu şaşırtacak okuru.

“Gazeteciyi halktan üstün, devleti korumakla yükümlü biri saymak geleneği”nden; “Ankara gazeteciliğindeki yüksek bürokratik merakı”ndan; “üstat” Bedii Faik'in, “sıkıyönetim ve ara rejimler solisti” Metin Toker'in temsil ettiklerinden; velhasıl anlı şanlı Türk basınının hal-i pür melâlınden dem vururken sözünü sakınmıyor elbet. Tosunların Resmigeçit Televizyonu (TRT) ve özerklik tartışmalarından söz ederken de. (“Ortadaki siyasal yaygaradan bunalan, ama edepli ve tok gözlü ve de vicdanlı olduğu için bu yaygaraları sineye çeken çoğunluk” anlamı yükleyerek “Batıda kaliteli sağcılık yapmak isteyen gazetecilerin, meseleleri derinine inmeden sık bir biçimde geçiştirmelerine yarayan”, okurun yakın geçmişinden pek iyi hatırlayacağı “sesiz çoğunluk” tamlamasını ilk “dilene pelesenk eden”in Metin Toker olduğunu bilir miydiniz? Bu aslan yazarın şimdiki karşılığını çıkaramayanınız var mı?) Sevgi'nin kimseye borçlu olmayan kalemi, onu ancak Brecht'ten alıntılanmış olduğu, gerçeğin yazılmasının gerektirdiklerine; cesarete, akla, sanata, seçebilip yayabilme becerisine bağımlı kılıyor çünkü.

Aklın tutulma noktalarından, ruhun körleşme uğraklarından söz ederken bu toprakların en vahşice kışkırtılan damarını tutuveriyor. Militarizmin, kan kardeşi milliyetçilikle birlikte hayatımızı rehin almaya yeminli dilini işaret ediyor bize. Bütün sancılı çağrılılarıyla Türklüğün nasıl bir zulüm aygıtı olarak gırtlığımızı yapıştığını ‘Paşaların Paşası’ndan ‘Her Türk Evine bir Bayrak Gerek’e anlatırken, solumak zorunda bırakıldığımız hava göğsümüze çöküyor. Mizahın sihirli hafifliğiyle unutulmaz portreler çiziyor. ‘Bamsibeyrek Milliyetçileri’nden

Türk olmanın, erkek olmanın bütün uğursuz karşılıklarından dem vuruyor; kendi kişisel serüveninin ışığı altında burda, bu dönemde yaşamının bakışını oluşturmaya çalışıyor. Durup durup kurbanların başını okşuyor. Militarizmin, milliyetçiliğin, yüceltilip azdırılmış erkeklik ideolojisinin törenle sunaklara yatırdığı çocukların, gençlerin ve kadınların kurtuluşunda görüyor hayatın kazanmasını. Ölümü yücelten sloganların, şahadet kültürünün dayattığı bütün adlandırmaların karşısına dikebiliyor. 'Hüküm giyen çocuklar'ı da, sözde 'şefkatli toplumun canavar ilan ettiği' çocuk katili anaları da görmezden gelmeye-
lim istiyor. Adaletten, vicdandan bahsediyor, kapıları zorluyor. Bakmaya, sadece aval aval bakmaya yazılmış halkıyla arasındaki gerilimi, kimileyin öfkeyle bilenmiş olsa da hiç hırçınlaşmadan çözmeye çalışıyor.

Elinizdeki kitabı, 1976 yılından kalma gazete yazılarından öte bir okuma serüvenine dönüştüren, Sevgi Soysal'ın, zamana direnen berrak sözü, kül yutmaz gözü olduğu kadar derin edebiyatçılığı, kuşkusuz. O, bir gazetede siyasi denemeleri yayınlanan bir edebiyatçı sonuçta. Yazılarının nerdeyse otuz yıl sonra da aynı heyecanla okunabilmesinin nedeni, bu.

Sevgi Soysal'ın elinizde tuttuğunuz yazıları olmasaydı ben de gazete yazarı olmazdım, olamazdım, diyorum şimdi tarttığımda. Ben de kendimi, hayatımızın bağrında kısacık bir süre ısıtıp serüveniyle gözlerimizi kamaştırmış bu benzersiz kadının birçok mirasçısından biri olarak görüyorum.

Bütün eserlerinin yeniden yayınlanıyor olması, Türk edebiyat ve insanlık tarihinin bu çok heyecanlı serüvenine bir kez daha tanık olmamıza yol açıyor. Onun yolculuğuyla yeterince tanışma fırsatı bulamamış genç kuşaklarla birlikte. Nerdeyse otuz yıl sonra, onu bir kez daha okurken, kendimizi, hayatımızı ve edebiyatın imkânlarını tartmanın yollarına düşeceğiz birlikte.

İyi aile gazeteciliği

Ankara'nın oturaklı gazetecilerinde bir telaş, mesleki itibarları mahvolmuş. Neden yok olmuş mesleki itibarları? Aslında gazeteci olmayan bir gazeteci, millete duyurulmasında sakınca görülen bir haberi, yani haber olmayan haberi yayımlayarak, gazetecilere ve gazeteciliğe olan güveni yerle bir etmiş, bundan sonra büyüklerimiz, artık büyük gazetecilerimize, büyük haberleri söylemezlermiş.

Herkes soruyor: Halka söylenmedikten sonra, büyükler arasında yapılan sohbetlerin haberle, gazetecilikle, kamuoyu oluşturmakla ilgisi ne? Adamlar sanki dört büyükler, Potsdam Konferansı'nda dünyayı paylaşıyorlar. O arada dünya halklarının kaderi konuşuluyormuş, varsın konuşulsun, halklara ne?

Tutum, buna yakın bir tutum. Bizim Ankara gazetecileri devlet büyükleriyle sık sık sohbet ede ede, kendilerini devletin parçası sanmağa pek meraklıdırlar. Başbakanlarla muhalefet liderleriyle, bakanlarla, siyasilerle, her bir şeyi konuşabilirler. Ama yazamazlar. Yazılır mı? Sonra adamlar onlara güvenmez bir daha, güvenip de halkın duymasında sakınca

görülmeven, uygunsuz olmayan ufak tefek haberleri de söylemezler. Gazeteciler bu haberleri kendileri bulmak zorunda kalırlar. Haklı adamlar.

Aslında Ankara gazeteciliğindeki yüksek bürokratik merakı yeni değil. Tek parti devrinden aktarılmış bir gelenektir bu. O zamanların önemli gazeteleri, devletle özdeşleşmişlerdi. Önde gelen gazeteciler, Atatürk'ün sofrasının da gedikli konuklarıydılar. Masa sohbetlerinde geliştirilen vatan millet meseleleri, sonradan gazete makalelerinde işlenir, halkımızın bilmesinde fayda umulan konular haber olurdu. Devrin ünlü gazetecileri, kendilerini bakanlardan, genel müdürlerden farklı görmedikleri gibi, devlet büyüklerimiz de bu gazeteleri birer devlet dairesi gibi görüp masariflerini görürlerdi. Bu “yüksek gazeteci-yüksek bürokrat özdeşliği” ve gazeteciyi, halktan üstün, devleti korumakla yükümlü biri saymak geleneği o günlerden kalmış olmalı.

Biz, eski TRT'ciler, bu anlayışı yakından tanırız. TRT İç Haberler Müdürlüğü, halkımız için önemli olan haberleri yayıp, onu oluşturmaktan önce, çok daha önemli işlerle uğraşırdı: Partilerarası ilişkiler, kuvvet komutanlıklarının durumu, bakanlık kulisleri, işçi-işveren ilişkilerinin tanzimi, Cumhurbaşkanlığı seçimi gibi önemli işler. Haberlerin sırası da, dinleyici ve seyirciye ilişkin önemleri açısından değil, bürokratik sıralamaya göre yapılırdı. Ast-üst ilişkisi vardı haberlerde. Cumhurbaşkanlığı'yla ilgili haberleri, o gün ülke de batsa, ilk başta vermek gibi. Zaten ülkenin batışı asla haber olamaz. Çünkü devleti korumakla yükümlü habercilerimizin asıl görevleri bu batışı kamuoyundan gizleyerek engellemektir.

Zonguldak'taki bir işçi ayaklanması da böylesi nedenlerle verilmemişti. Bir iç hizmet toplantısında bu tutumu eleştirdiğim için, 12 Mart'ın hemen ardından sayın meslektaşlarımla yetkili makamlara ihbar edilmişim. Böylece az gecikmeyle de olsa, asıl görevlerini yapmışlardı.

Gerçekten zor bir iş bu devleti korumak. Gazetecilik gibi sıradan bir mesleğin sınırını zorluyor. Bu nedenle önüne gelen gazetecilik yapmamalı.

Şimdi meseleye bakalım. Çağlayanlı, almış İsmail Cem'i karşısına, iyi bir aile çocuğu görünüşüne aldanarak, Türkiye'nin her bir işi içinde CIA vardır. SAVAK, İsrail gizli servisiyle MIT arasındaki 'muâşşaka' başını alıp gitmiştir diye dedikodu ve hasbihalde bulunmuş.

İsmail Cem de, parlamentoda kendisine yapılan saldırıları dinleye dinleye aile terbiyesi bozulduğundan olacak, büyüklerarası bir sırrı, ağzından, daha önemlisi kaleminden kaçırmış. Yani şimdi, bu olur mu? Bize şimdiye kadar kimler, neler söyledi de yazmadık, diye tasalar içinde dolaşanlara hak vermemek mümkün değil.

Ama ey çok sorumlu arkadaşlar! Çok önemli kişilerle çok önemli şeyler konuşa konuşa ve çok önemli kişiler arasında sayıla sayıla, önemliyle önemsizi ayıramaz duruma mı geldiniz?

Bu memlekette "Bağımsız Türkiye" diye bağıra bağıra tam üç genç asıldı. Nerdeyse sayısız diyebileceğim kadar genç, yine "Bağımsız Türkiye" diye bağıra bağıra vuruldu. Şimdi aynı sözü, eski ve yeni bir dışişleri bakanının söylemiş oluşu yazılmayacak da ne yazılacak?

Üstelik ortada öyle bir güveni kötüye kullanma durumu da yok. Sayın Çağlayanlı o dönemde bu görüşlerin yayılmasını istiyorlardı, onun için söylediler. Sayın Demirel de öyle istiyorlardı, Ecevit'in uzun süre iktidarda kalacağı umuluyor, el değiştireceği umulan Amerikancılık yaftasıyla yeni hükümetin başı ağrıtılmak isteniyordu. Bu görüşlere çok benzer görüşler, Demirel'in izni ve istekleriyle, *Güneş* gazetesinde de yayımlanmış, hatta televizyon reklamlarına bile geçmişti. O zaman Adalet Partisi'nin tutumu, vefasızlığa karşı her türlü intikamı mubah gören nikâhlı karı tutumuy-

du. Amerika'nın gücüne fazla inandıklarından olacak, "Boş ol"dan bu kadar az sonra, yine iktidara gelebileceklerini ummamışlardı. Kısaca, o sıralar Sayın Çağlayangil, yayılmasını istedikleri bir dedikoduyu yaymıştı, o kadar.

Onun için bırakalım bunları. Bakanlıktan düşmüş, ya da yeniden bakan olmuş zevat ve diğer erkânla varsın aramız o kadar iyi olmasın. Ve varsın, nice yurtseverin, Çetin Altan gibi gazetecilerin hapiste yattıkları dönemde, *Bayram* gazetesine başmakale döşenip, o zamanın Başbakanı Ferit Melen hakkında "Türkiye'nin gelmiş geçmiş en namuslu Başbakanı" diye övgüler yazdıran cemiyet başkanlarımız, lokal ve kooperatif konularında bunca başarılı olmasınlar.

Ve varsın, ülkemizin bağımsızlığı adına, aile terbiyemiz bozulsun.

Politika, 24.3.1976